

§ 67 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan

JERKER SCHMIDT:

Ordförande! Ministerium für Staatssicherheit, eller förkortat Stasi, var en organisation som på sin tid i DDR hade 20 000 anställda och hundratusentals informatörer. Vad har det med Svenska kyrkan att göra? På så sätt att det under lång tid fanns ett utbyggt och väl organiserat utbyte mellan Östtyskland och Svenska kyrkan och den lutherska kyrkan där. Bland annat skedde detta genom ett vänskapsförbund, Sverige-DDR, som var en pro-kommunistisk förening där en av Svenska kyrkans tidigare biskopar, Lars Carlzon, var ordförande. Mycket av detta finns bevarat på arbetarrörelsens arkiv, om man skulle vilja forska kring det.

Man kan ju tycka det är anmärkningsvärt att en biskop var ordförande i en sådan förening som Sverige-DDR, ett vänskapsförbund. Jag pratade med våra unga vänner från Landskrona i de fina gula tröjorna här tidigare. Jag sa då, att det ungefär är som om vi idag skulle ha haft en biskop som hade varit ordförande för ett vänskapsförbund med Saudiarabien. Ungefär den pariteten skulle man kunna jämföra med. Det hade vi väl tyckt vara högst olämplig idag. Vi vet att det här utbytet som skedde innebar att Svenska kyrkan kartlades, att enskilda präster kartlades och att många personer från Svenska kyrkan var med och lämnade informationer eller kanske till och med blev informatörer eller spioner. Den mest kände av dessa var professorn och prästen Aleksander Radler, som det har stått mycket om i tidningen och som det har forskats en del kring. Mycket har blivit känt men mycket återstår ännu. Mycket är fortfarande dolt. Vilka övriga var indragna i DDR-diktaturens nätverk? Vilka mer informatörer fanns det runt omkring Radler?

Vad har detta med oss att göra idag? Jo, för att vi ska kunna dra lärdomar av den naivitet som man faktiskt skulle kunna tycka att kyrkan till viss del uppvisade på den tiden, att vi inte åter går in i samma mönster i samarbete med diktaturer eller andra ismer. Därför är motion 2015:93 skriven och jag noterar att utskottet väljer att se motionen besvarad. Jag nöjer mig med det. Jag kan få anledning att återkomma i frågan när ytterligare saker har anförts. Tack.

AXEL W KARLSSON:

Ordförande! En del av er vet att jag har sysslat med journalistik bland annat de senaste 30 åren. Jag har grävt i Stasiarkivet vad gäller fyra personer som har med Svenska kyrkan att göra. Jag har materialet hemma. Jag har läst det men har inte publicerat något av det ännu. Det blir väl förr eller senare.

Det handlar om två höga teologer, professorer. Det handlar om en annan person som var mycket involverad i att hjälpa kristna i DDR. Jag kanske får glänta lite på förlåten. Jag kan inte gå in på resultat och så i detalj, men jag har faktiskt också grävt fram vad som finns om biskop Lars Carlzon. Jag ska bara kort kommentera detta. Han ansåg att han sysslade med dialog och att han inte var någon kommunist. Det har påståtts mycket om honom som han och hans anhöriga har uppfattat som ärerörigt. Det finns knappast stöd för de misstänkliggörandena i Stasiarkivet, så mycket kan jag i alla fall säga. Förr eller senare ska jag bidra med att lägga fram detta i något sammanhang.

Sedan läser jag här, intressant nog, att det kommer att vara en konferens vid universitetet i Halle 2016. Om det är någon här som vet mer om detta – och det är naturligtvis någon som gör det – får ni gärna informera mig om det lite grand. Det intresserar naturligtvis mig i hög grad. Jag har varit på universitetet en gång och skrivit en artikel om det. De har haft en intressant forskning om upplysningen och

om pietismen, bland annat. Tala gärna om mer för mig om ni vet. Jag kan naturligtvis googla, men om det är någon som sitter på kunskap, låt mig gärna få veta.

Tack för ordet.

GUNILLA ELDEBRO:

Ordförande! Jag talar för utskottet. Den här motionen, 2015:93, är mycket viktig. Den består av två punkter:

1. att uppdra till kyrkostyrelsen att för kyrkomötet redovisa den forskning och de utredningar som gjorts av Svenska kyrkan och kyrkokansliet kring kontakterna med diktaturen i forna DDR.

2. att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa det samlade forskningsläget både det som egen forskning visat och det som andra bedrivit i en skrift att delge församlingar och medlemmar.

Utskottet anför att motionen både på punkt 1 och punkt 2 är besvarad enligt följande: Det är angeläget att Svenska kyrkans kontakter med forna DDR belyses och redovisas på ett öppet sätt, och då ska det vara på ett öppet sätt. Nu pågår det arbete på nationell nivå. Svenska kyrkans förhållande till Stasi i det mellankyrkliga förhållandet har varit omskrivet i olika grad sedan delar av Stasis arkiv har offentliggjorts efter berlinmurens fall. Det är delar av Stasiarkivet. Fortfarande finns det alltså då vissa arkiv kvar.

Det pågår till exempel ett projekt om kontakterna mellan Svenska kyrkan och den evangeliska kyrkan i DDR. Det projektet beräknas vara slutfört 2017. Som nämdes här kommer det att vara en konferens i Halle och en representant från Svenska kyrkan kommer att delta. Den konferensen handlar specifikt om Sveriges relationer till DDR under kalla kriget. Växjö stift har varit aktiva i det här ämnet. För två år sedan anordnades ett symposium och det var tydligen mycket lyckat. Det har resulterat i antologin *Som i en spegel: kyrka och teologi i möte med DDR*, en mycket läsvärd antologi som rekommenderas. Det är både svenska och tyska forskare som har redovisat sina resultat där.

En sammanställning av vad som hittills har färdigställts kommer att finnas på Svenska kyrkans webbplats under 2015. Jag har googlat lite. Det var väldigt svårt att hitta på Svenska kyrkans webbplats, måste jag säga. Sammanställningen har en mycket blygsam publicering. Det är en pdf-fil som ligger under publikationer. En rekommendation är, att man bör göra något åt den här webbplatsen. Den upprättades 18 september nu i år, så det finns lite att göra där.

Bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 123.